

Dine Hizmette Sivillik ve Bediüzzaman

Civilian Attitude in Service to Religion and
Bediuzzaman

Mustafa GÖNÜLLÜ

(2020 Yılı Köprü Dergisi Makale Yarışması İkincisi)

(Second degree in the Köprü Magazine Article Contest 2020)

Özet

Din hizmetleri geçmişten günümüze kadar çeşitli metotlarla yapılagelmiştir. Bu metotlardan bazıları bazısından daha etkili, daha kısa ve daha kolay olabilmektedir. Bu yazımızda dine hizmet noktasında asrımızın siyasi ve sosyal yapısını göz önünde bulundurarak hangi çeşit hizmet metodunun daha etkili olduğunu çeşitli kaynaklardan istifade ederek aktarmaya çalıştık. Bu yazımız, İslâm'ın dünyaya doğru tanıtılması noktasında kendimizde ve toplumda neleri değiştirebileceğimizle ilgili bazı tespitleri içerisinde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din hizmeti, İslâm, Sivillik, Toplum, Siyaset, İktidar, İdarecilik, Tarafgirlik

---

Abstract

Religious services have been carried out by various methods from past to present. Some of these methods can be more effective, shorter and easier than the others. In this article, we tried to explain which kind of service method is more effective at the point of service to religion, taking into account the political and social structure of our century by using various sources. This article contains some determinations about what we can change in ourselves and in society in terms of introducing Islam to the world.

Keywords: Religious service, Islam, Civilian Attitude, Society, Politics, Power in Rule, Administration, Prejudice

1. Giriş Olarak: Din Hizmetinde Amaç Ne, Olmalı Ne Olmamalı?

Din hizmeti yapmayı amaçlayan biri için her şeyden önce kendisinin İslâm dinini anlayış biçimi önem teşkil etmektedir. İslâm'ı yanlış anlayan birinin, niyeti ne kadar halis olursa olsun, dine hizmet metodu da uygun olamayacaktır. Bu nedenle kişi topluma İslâm'ı tanıtmadan ve İslâm'ın getireceği yenilikleri topluma yaymadan önce, kendisinde İslâm'ı en doğru şekilde yaşamaya çalışması gerekmektedir ki, dine hizmet maksadı aksi durumla sonuçlanmasın.

Colin Turner Köprü Dergisi'ndeki bir makalesinde önemli bir soruyu zihinlerde oluşturmaktadır: 'Biz Allah'a inandığımız için mi Müslümanız, yoksa Müslüman olduğumuz için mi Allah'a inanıyoruz?'¹ Bu sorunun cevabını düşündüğümüzde, aslında İslâm'ı anlayış tarzımızın ne kadar da gelenek ve göreneklere dayandığını hissederiz. Çünkü bir Müslüman'ın önceliği Allah'a iman esaslarını kendine rehber etmek olmalı iken bu önemsenmeyip içi doldurulmayan bir Müslümanlık üzerinde durulursa, en önce kişinin ahiret hayatı tehlikeye girebileceğinden, bu zihniyetle yapacağı din hizmeti çalışmalarıyla da diğer insanların dünya ve ahiret hayatını tehlikeye atabilir.

Aslında dine hizmetin nasıl yapılabileceği sorusunun cevabına geçmeden önce İslâmîyet ve iman kavramlarını iyi anlamalıyız. Bu kavramları anlamak için ise önceki asırda İslâm'a en güzel şekilde hizmet eden ve eserleriyle bu asrı da aydınlatan Bediüzzaman Hazretleri'nden yararlanmamız gerekmektedir:

"İslâmîyet, iltizamdır; iman, iz'andır. Tabir-i diğerle: İslâmîyet, hakka tarafgirlik ve teslim ve inkıyaddır; iman ise, hakkı kabul ve tasdiktir."²

Yani bir insan hakka taraftar olabilir ve bu Müslümanlık olarak tanımlanmaktadır ancak bu Müslümanlığın temeli iman ile doldurmazsa, temeli sağlam olmayan bina gibi, kırılabilir ve yıkılmaya aday olacak ve en küçük şüpheye ve vesveseye karşı dayanamayacaktır. Bediüzzaman 'Allah'a iman' kavramını başka bir eserinde şöyle ifade etmiştir:

"Allah'ı bilmek, bütün kâinata ihata eden rububiyetine ve zerrelere yıldızlara kadar cüz'î ve küllî her şey onun kabza-i tasarrufunda (tasarrufu altında) ve kudret ve iradesiyle olduğuna kat'î iman etmek ve mülkünde hiçbir şeriki olmadığına ve "Lâ ilahe illallah" kelime-i kudsîyesine, hakikatlarına iman etmek, kalben tasdik etmekle olur."³

Elbette imanın dereceleri vardır, yani her şahısta iman hakikatlerinin ne derecede olduğu değişkenlik gösterebilmektedir. Bu dereceler, Kur'an'da en aşağı derece olarak esfel-i safilinden, en yukarı olan a'la-yı illiyyine kadardır.⁴

Bu iman derecelerinden en aşağıda olanlarından birini Üstad Bediüzzaman şöyle belirtiyor:

'Biz Allah'a inandığımız için mi Müslümanız, yoksa Müslüman olduğumuz için mi Allah'a inanıyoruz?'

Herhangi
bir ideolojiyi
savunan kişiler,
ideolojilerini
yaymak için kendi
hükümlerini
topluma
aşılacak isterler.
İdeolojilerinin
hakklılığını
anlatmak için
fikirlerini ve
kurallarını
insanlara
anlatırlar.

"Bir Allah var" deyip, bütün mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnad etmek, hâşâ hadsiz şerikleri hükmünde esbabı merci' tanımak ve her şeyin yanında hazır irade ve ilmîni bilmemek ve şiddetli emirlerini tanımamak ve sıfatlarını ve gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek, elbette hiçbir cihette Allah'a iman hakikatı onda yoktur."⁵

Bu kısımlardan şu anlaşılmalıdır ki, 'Allah vardır' deyip kendinin Müslüman sıfatına sahip olduğunu düşünenler zahire bakarsak Müslüman'dırlar, ancak bu Müslümanlık iman hakikatlerinden yoksun olduğu için o kişileri kurtaramamaktadır.

İman hakikatleriyle temeli atılmış bir Müslümanlık ise, Allah'ın hükümlerine teslim olmak demektir. Zaten 'Müslüman' kelime kökü 'teslim' kelimesiyle aynıdır. Teslimiyet için ise önce inanmak, yani iman etmek gerektir. İman hakikatlerinin artarak vuku bulduğu kişiler ya Müslüman'dırlar, Müslüman değilirse de Müslüman olmaya en aday kişilerdir. Müslüman olmayanların İslâm'a hakiki bir şekilde teslim olabilmesi için kalplerindeki iman derecesinin belli bir eşik noktayı geçmesi gerekmektedir. Bundan dolayı dine hizmet meselesi İslâm'ın hükümlerini anlatmak şeklinde değil, iman temellerini yaymak şeklinde olmalıdır. Yani tavandan değil tabandan dizayna başlamak gerekmektedir.

Peygamberimiz de (asm) önce iman temellerini kalplerde atmıştır ve sonrasında Kur'an'ın hükümleri süreç içerisinde nazil olmuştur. Kur'an'ın dine hizmet gayesinde bulunanlar için gösterdiği yol budur. Colin Turner aynı makalesinde bununla ilgili olarak şu tespiti gözler önüne sermektedir:

'Kur'an'da Allah lafzı iki bin beş yüzden fazla tekrar edilir; İslâm kelimesi ise yüz defadan az. Halbuki modern İslâm literatüründe bu nisbet tersine çevrilmiştir. Kur'an'da iman ve İslâm kelimelerinin nisbeti, iman lehine olmak üzere 5:1'dir. 19. yüzyıl sonlarına kadar yazılan Arapça kitapların isimlerinde İslâm kelimesi imânı 3:2'lik bir nisbetle geçiyordu. 1960'lar da bu rakam 13:1 nisbetine sızmıştır ve hiç şüphesiz bugün daha da yüksektedir. Bunun kaçınılmaz neticesi olarak da Batı'nın İslâm'a yaklaşımı bir sistem ve bir alternatif "ideoloji" etrafında temerküz etmiş, bu da hemen hemen tamamıyla iman hakikatlerinden mahrum bir şekilde takdim edilmiştir.'⁶

Herhangi bir ideolojiyi savunan kişiler, ideolojilerini yaymak için kendi hükümlerini topluma aşılacak isterler. İdeolojilerinin hakkı olduğunu anlatmak için fikirlerini ve kurallarını insanlara anlatırlar. İdeolojilerde kalben inanış değil, sadece akli hükümleri kabul ettirme vardır. Ancak İslâm dinini kabul etmek Allah'a iman hakikatlerini kalben tasdik etmekle başlar ve aklen inanmak ve hükümlerine teslim olmakla devam eder.

İman temellerini esas almayan bir hizmet metodu düşünülemez. Düşünüldüğü takdirde İslâm'ı dünyevi bir ideoloji ile aynı kefeye koymak gibi bir yanlış içine düşülür ve Batı'nın İslâm'ı imanla tanımayıp sırf akli ve fiili hükümlere dayalı bir ideoloji olarak görmesine sebep olunur.

2. Din Hizmetinde Sivil Olmak Nedir?

Prof. Dr. Hayrettin Karaman 'İslâm Birliği ve Sivil Toplum' başlıklı yazısında şöyle der:

"İslâm birliği dâvasının gerçekleşmesinde etkili olacak ve devrede olması zorunlu olan bir unsur da bizim kültürümüz ve tarihimize uygun sivil toplumdur. Bundan maksadımız idarecilerin, âlimlerin ve kanaat önderlerinin İslâm birliği için yaptıkları çalışmalarını destekleyen, plan ve programların hayata geçmesi için sahada faaliyet gösteren örgütlenmiş Müslüman topluluklarıdır. Bu örgütlerin yalnız İslâm dâvasına bağlı, siyaset karşısında bağımsız olmaları gerekir. Bu örgütler, siyaset doğru yolda olduğu sürece onu destekleyecek, doğru yoldan saptığında ise âlimlerin uyarıları doğrultusunda siyaseti doğruya yönlendirmek için meşru ve hukuki baskı uygulayacaklardır."⁷

Ruşen Çakır da Köprü Dergisi'ndeki bir röportajında sivillik meselesine kısa ve öz bir yorum getirmiştir:

"Sivil derken şunu kastediyorum: Hayatta kimi önemsiyorsunuz? Toplum mu, devleti mi?"⁸

Sivillik kavramının toplumu önemsemek olduğunu daha iyi anlamak için geçtiğimiz yüzyılda yaşamış olan Bediüzzaman Hazretleri'nin o devirlerdeki tutumuna bakmak gerektir. Çünkü o zamandaki dine hizmet gayesinde bulunan şahıslardan, sivil kalarak hareket eden nadir şahsiyetlerdendir Bediüzzaman. Osmanlı hükümetini, Meşrutiyet devrini, Cumhuriyet'e geçiş devrini, tek parti dönemi ve çok parti dönemlerini yaşamış biri olarak Bediüzzaman Hazretleri, bu dönemlerin her birinde dine hizmet gayesinde bulunmuştur ve eserlerinin günümüzde 50'nin üzerinde dile çevrilip dünyaya yayıldığını göz önünde bulundurursak, bu hizmetinde başarılı olmuştur. Bu başarının en önemli sebebinin onun ihlası olmasından başka, ikinci olarak da siyasete karşı sivil kalması ve devlet bazlı değil toplum bazlı hareket etmesidir denilebilir.

Bediüzzaman, yukarıda sıraladığımız çeşitli siyasi devirlerde, toplumu bilinçlendirme adına gazetelerde makaleler neşretmiş ve kamuoyu oluşturma çalışmaları yapmıştır. Çünkü halkın dini ve siyasi meselelerde bilinçli olması, halkı yönetenlerin de bilinçli hareket etmesini ve dine taraftar olmasını sağlayacaktır. Gerektiği zaman bizzat siyasilerle de görüşmüş, onların davetleri üzerine fikirlerini beyan etmiştir ve onlara halkı temsil ettiklerini hatırlatıp halkın istediği bir yönetim tarzı uygulamaları gerektiğini beyan eden konuşmalar ve yazılı bildirimler ilemiştir. Adeta siyasiler içerisinde sivil kalmış ve siyasilere müspet ve yapıcı fikirlerini bizzat siyaset yapararak değil, hiçbir menfaat beklemeden sivil bir biçimde bildirmiştir.

Mustafa Akyol bir köşe yazısında bu meselede Bediüzzaman'la ilgili olarak şunları der:

"Bediüzzaman ne için önemli? Kuşkusuz, evvela, modern dünyanın sekülerist felsefelerine karşı iman ve İslâm hakikatlerini ustaca savunduğu

İslâm birliği dâvasının gerçekleşmesinde etkili olacak ve devrede olması zorunlu olan bir unsur da bizim kültürümüz ve tarihimize uygun sivil toplumdur.

*Şiddet içermeyen,
bir pozitif hukuk
kuralını çiğnemiş
bulunan ve
amacının hukuk
devleti ideallerine
uygun düştüğü
ve eylemcisinin,
çiğnediği kuralın
yaptırımına
katlanmaya hazır
bulunduğu ve
hep kamuya açık
ve yönelik olarak
gerçekleştirilen
edimlerin
oluşturduğu
toplumsal, siyasi
bir olgudur."*

için. Ancak, bunun da ötesinde, çağımızın demokrasi, hürriyet, modern devlet gibi kavramlarıyla yüzleştiği ve bunlara dair özgün bir yorum getirdiği için. Nedir bu özgün yorum? İslâm'a hizmeti, devlet gücüyle değil, sivil alanda yapmayı hedefleyen, devletten sadece "hürriyet" isteyen bir yaklaşım..."⁹

Bediüzzaman, siyasilere toplum bazlı yönetim sergilemesini isteyen bildirileriyle birlikte kendisi de çalışmalarını topluma odaklamış, vatani mücadele ve düşman işgali sıralarında halkın korku damarını kırıp adeta onlara cesaret aşılmasını; toplumun dini konularda şüpheye düşebileceği zamanlarda Kur'an'dan aldığı feyizlerle halkı bilinçlendirip şüpheleri ortadan kaldırmıştır. Halkın kendisini dikkate almasının ve kamuoyunun adeta Bediüzzaman'ın fikirleriyle oluşmasının en önemli sebebi Bediüzzaman'ın bir siyasetçi gibi değil, halkın içinden olarak, halk gibi sivil hareket etmiş olmasıdır.

Siyaset dinin emrettiği yoldan saptığında onu doğruya yönlendirmek için uyarılarda bulunmak sivilliğin bir şartıdır. Bu süreçte şiddet kullanmadan devletin yanlış görülen siyasetine itaat etmemek tanımına da sivil itaatsizlik denmektedir. Adem Ölmez Köprü Dergisi'ndeki bir makalesinde sivil itaatsizliği tanımlarken şu ifadeleri kullanmıştır:

"Şiddet içermeyen, bir pozitif hukuk kuralını çiğnemiş bulunan ve amacının hukuk devleti ideallerine uygun düştüğü ve eylemcisinin, çiğnediği kuralın yaptırımına katlanmaya hazır bulunduğu ve hep kamuya açık ve yönelik olarak gerçekleştirilen edimlerin oluşturduğu toplumsal, siyasi bir olgudur."¹⁰

Bediüzzaman, siyasilere yanlıslarda ısrar etmesi, halkı temsil etmekten çıkıp İslâm'a zıt kanunlar koyarak bazı ellere maşa olma vaziyetine düştüğü ve düzelmeye de niyet etmediklerini gördüğü zaman ise sivil itaatsizlik yöntemini uygulamış ve şiddete başvurmak yerine kanunları kabul etmeyecek itaat etmemiş ancak red de etmemiş bir tarzda bir tavır ortaya koymuştur. Bu tavrını şu sözleriyle ifade etmiştir:

"Rejimi reddetmek ne vazifemizdir ne de kuvvetimiz var ve ne de düşünüyoruz ve ne de Risale-i Nur izin veriyor. Fakat biz kabul etmiyoruz, amel etmiyoruz, istemiyoruz. Red başka, kabul etmemek başkadır; amel etmemek daha başkadır."¹¹

Ve sivil-itaatsiz kalmasıyla kendisine atfedilen suçlamalardan kaçmamış, kurtulmaya çalışmamış, net bir tavır ortaya koymuştur. Bu itaatsizliğine karşı verilecek cezai yaptırımlara hazır bir vaziyette kalarak savunmasını en iyi şekilde yapmış ve rejimlerin eleştirilmesi gereken noktalarını herhangi bir taviz göstermeden ifade edebilmiştir. Çünkü Bediüzzaman Hazretleri nasıl bir tavır ortaya koyduğunun farkında olarak hareket etmiş ve âdil bir yargının kendisine verebileceği cezanın ancak cüz'i bir ceza olabileceğini onlara şu cümlelerle beyan etmiştir:

"Bir kanunu reddetmek başkadır ve o kanunla amel etmemek bütün bütün başkadır. Evvelinin cezası idam ise, bunun cezası ya bir gün hapis ve bir lira ceza-i nakdi veya bir tekdir veya bir ihtardır. Ben bu kanunlarla amel etmiyorum."¹²

3. İktidar Yoluyla Dine Hizmet Edilir mi?

Günümüzde giderek artış gösteren enaniyet, yani benlik hastalığı, İslâmîyet'i kabul noktasında insanlara büyük bir engel teşkil etmektedir. Siyaset yoluyla dine hizmet etme gayesinde bulunan hareketlerin kullandığı metot ise siyaset itibarıyla mecburen tarafgirliği gerektirir. Bediüzzaman Hazretleri şöyle der: "Şimdiki cereyanların tarafgirâne çarpışmaları hengâmında bu sırr-ı ihlası muhafaza etmek, dinini dünyaya âlet etmemek müşkilleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inâyet ve tevfiik-i İlâhiyeye dayanmaktır."¹³

Siyaset içerisindeki tarafgirlik hissi, insanlardaki enâniyeti kırıp onların İslâm'a teslim olmasını sağlayamamaktadır. Din adına ortaya çıkan siyasi cereyanlar İslâm'a teslim olmanın aksine, ön yargılarının artmasına dahi sebep olabilmektedirler.

İktidarı ele geçirip İslâm'a hizmet etme girişimlerinde kullanılan metot genellikle İslâm'ın getirdiği hükümleri topluma empoze etmek olmaktadır. İslâm'ın hükümleri en doğru ve en hakikatli hükümler olmasına rağmen, iman temelini zayıf olması bu metotun insanlara tesirli bir din hizmeti vermesine engel olmaktadır. Colin Turner aynı makalesinde şöyle der:

"Bu hastalıkla (ene hastalığı) mâlûl kimselere İslâm'ın iktisat veya hukuk sisteminin en müsavatchı veya en adil sistem olduğunu anlatıp durmanın hiçbir faydası yoktur. Kanserden muzdarip bir hastaya yeni bir ceket hediye ederek onu tedâvi edemezsiniz. Onun muhtaç olduğu şey, doğru bir teşhis, radikal bir ameliyat ve onu takip edecek sürekli bir tedâvidir."¹⁴

Bu tedavi de ancak akıl ve kalp gibi cihazlara uygulanacak olan temelden inşa edilen iman hakikatleridir. Siyaset yolu ise temelden değil tepeden bir değişim yapmayı amaçlar ve bunun için bu metota sahip anlayışların başarılı olduğu görülmüştür.

İslâm'a teslimiyetin önündeki en büyük engellerden biri tarafgirliktir. Ve tarafgirliğin en önemli sebebi de enâniyettir. Enâniyet ise kendi görüşünün doğru olduğunu savunup başka görüşlerin yıkımına çalışmaya mecbur etmektedir. İktidarı ele geçirerek dine hizmet gayesindeki oluşumların başarısız sonuçlanmasının sebebi, insanlardaki tarafgirlik ve enaniyet hislerine karşı mukavemet edememesidir. Çünkü menfaat üzere kurulu olan siyaset, rekabet ve tarafgirlik hislerini uyandırır. Dini yayacağız fikriyle çıkan bir siyasi, dine karşı rekabet oluşturur. Bu yüzden Bediüzzaman Hazretleri, vatandaşların %60-70'i tam mütedeyyin olmadan din adına ortaya çıkılmaması gerektiğini vurgulamıştır.¹⁵ Enaniyet ve tarafgirlik hislerinin ortadan kalkması ancak sivil yollarla anlatılan iman hakikatleri ile olacaktır. Ve

"Şimdiki cereyanların tarafgirâne çarpışmaları hengâmında bu sırr-ı ihlası muhafaza etmek, dinini dünyaya âlet etmemek müşkilleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inâyet ve tevfiik-i İlâhiyeye dayanmaktır."

“Hakaik-ı imaniye ve Kur’aniye birer elmas hükmünde olduğu halde, siyaset ile âlûde olsa idim, elimdeki o elmaslar iğfal olunabilen avam tarafından, “Acaba taraftar kazanmak için bir propaganda-i siyaset değil mi?” diye düşünürler. O elmaslara adi şişeler nazarıyla bakabilirler. O halde ben o siyasete temas etmekle, o elmaslara zulmederim ve kıymetlerini tenzil etmek hükmüne geçer.”

iman temelleri atıldığında İslâm'a hakiki teslimiyet gösteren insanların sayısı artacak ve din hizmeti başarıyla yapılmış olacaktır.

Bediüzzaman Hazretleri bu meselede şöyle der:

“Hakaik-ı imaniye ve Kur’aniye birer elmas hükmünde olduğu halde, siyaset ile âlûde olsa idim, elimdeki o elmaslar iğfal olunabilen avam tarafından, “Acaba taraftar kazanmak için bir propaganda-i siyaset değil mi?” diye düşünürler. O elmaslara adi şişeler nazarıyla bakabilirler. O halde ben o siyasete temas etmekle, o elmaslara zulmederim ve kıymetlerini tenzil etmek hükmüne geçer.”¹⁶

Bir siyasetçi dine fayda sağlamak istiyorsa öncelikle adalet, demokrasi, meclis üstünlüğü gibi değerlere sahip çıkmalıdır. Bunların yanında din hizmeti yapan sivil hareketlere müsaade etmeli ve onlara destek olmalıdır. Adalet ve demokrasi gibi İslâm'la beraber dünyaya yayılan kavramlar bir ülkede inkişaf ederse, iman hakikatleri de kendiliğinden ortaya çıkacak ve kalpleri dolduracaktır. Siyasilerce yapılacak tek şey dine taraftar olmak ve dini hizmetleri engellemektir. Yoksa tarafgirane, dini inhisar altına alıp muhalifini dinsiz göstermek ve İslâm'ı sloganvari dillerde dolaştırıp iman hakikatlerini arka plana atmak ile İslâm dini büyük zararlar görmüştür.

Ülkemizde bazı sivil hareketlerin bile asıl vazifeleri olan imana çalışmak yerine tepeden inme anlayışlara destek verdiklerine eskiden olduğu gibi bu zaman da şahit olmaktayız. Hatta karşılıklı menfaat alışverişleriyle bu münasebeti sürdüren bazı gruplar isabet edememiş eski metotlarıyla aynen devam etmektedirler. Ruşen Çakır Köprü'deki röportajında bu menfaat alışverişinin bir noktada elbet bitecek olmasıyla sivil hareketlerin ortadan kalkma tehlikesiyle olarak şöyle der:

“Geçenlerde bir cemaatin önde geleniyle sohbet ederken şunu dedi: “Artık dine dönmeliyiz” Bu çok manidar bir şey. Birtakım şirketlere yasak getirdiği zaman birileri, bir cemaatin varlığını ortadan kaldırıyor. Bu çok ciddi bir mesele olarak ortada duruyor ve bu cemaatlerin başlangıç meşruiyetleri bayağı bir flulaştı artık. Cemaatler artık hakikaten uzmanlık alanlarıyla biliniyor. O turizmden anlar, bu eğitimden anlar, onun televizyonculuğu iyidir”¹⁷

Bir sivil hareket, maksadı dışına çıktığı takdirde, kader-i İlâhi mucibince maksadının aksiyle tokatlara maruz kalmaktadır. Menfaat sağladığı siyasi hareket onu bir hamlede bitirebilmektedir. Siyasi bir parti, devlet gücünü de elinde bulunduruyorsa kendisine oy kazandırmak için menfaat sağladığı sivil gruplara desteğini kestiği zaman o grup büyük hasar görebilmekte ve hatta grup ortadan kalkabilmektedir. Bu yüzden sivil grupların sivillikten çıkıp siyasetçilerle menfaat üzerine iş birliği yapması, o grupları oldukça kırılğan hale getirmekte ve menfaat gördüğü gücün iki parmağı arasına kendini hapsedtirmektedir.

Hatta Diyanet İşleri Başkanlığı ki devlete bağlı bir kurum, maalesef ki elindeki İslâmî değerleri, olması gereken şekilde topluma aktaramamaktadır.

Diyanet, siyasete bağı olduğu için güncel sorunları siyasetvâri çözmeye çalışmakta ve maalesef böyle olunca da toplum üzerinde olumlu sonuç alınmamaktadır. Ahmet Battal bir köşe yazısında bu konuya değinmiştir:

"Bugün maalesef devlet ve sivil toplum yani nasihat ve kötek işi birbirine girmiş durumda. Sebebi son derece açık. Diyanet siyasete göbekten bağı bir kamu kurumu olarak kaldığı sürece bu da böyle kalacak. Münakaşalar müzakere seviyesine çıkamayacak. Verimli bir sonuç alınamayacak. Siyasetçi dine hizmet etmek istiyorsa önce dinden elini çeksin. Sivil nasihatçinin elini tutmasın. "Ben hamiyet sahibiyim" diyen siyasetçi yarı resmî nasihat kurumu olan Diyanet'ten de elini olabildiğince çeksin. Yani sivil bir Diyanet olamıyorsa da hiç değilse özerk bir Diyanet olsun."¹⁸

Bediüzzaman Hazretlerine, neden siyasetli cereyan ve cemaatlerle hiçbir alaka peyda etmediği sorusu sorulduğunda şu cevabı vermiştir:

"Bu alâkasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi: Mesleğimizin esası olan ihlâs bizi men ediyor. Çünkü bu gaflet zamanında, hususan tarafgirâne mefkûreler sahibi, her şeyi kendi mesleğine âlet ederek hattâ dinini ve uhrevî harekâtını da o dünyevî mesleğe bir nevi âlet hükmüne getiriyor. Halbuki, hakaik-i imaniye ve hizmet-i nuriye-i kudsiye, kâinatda hiçbir şeye âlet olamaz. Rıza-ı İlâhiden başka bir gayesi olamaz...En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inayet ve tevfik-i İlâhiyeye dayanmaktır."¹⁹

4. Bediüzzaman'ın Hayatı Boyunca Siyasete Bakışı, Duruşu, Yorumu

Bediüzzaman siyasete her zaman dine taraftar olarak bakmıştır. Dine taraftar yaklaşımlarla yaklaşarak siyasilerin de dine taraftar olmasını arzulamış ve onlara tembihlerde bulunmuştur. Bediüzzaman'ın siyasetten uzaklaştığı Yeni Said döneminde siyasetten tecerrüdünün bir sebebi de yeni rejimin dine taraftar olmamasıdır. O zamanın siyasetinde dine taraftar bir yaklaşım bulamadığı ve öyle bir yaklaşım varsa da rejim tarafından engellendiğini gördüğü için, siyasete yön vermekten çekilmiştir. Ve iman temellerinin sarsılmaya başladığını gördüğü için imana hücumu def etmek adına kendisini iman hakikatlerinin neşrine adanmıştır. Bediüzzaman, siyasetle ilgili olduğu zamanlarda hiçbir zaman tarafgirâne ve anlamsız boğuşmalarla ilgilenmemiş, yalnızca dine taraftar yaklaşımını her yerde dillendirmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri Yeni Said devrinde siyasetten uzaklaşması hakkında şöyle der:

"Hatta benim otuz seneden beri siyaseti terk ettiğime sebep, bir mübarek alimin takip ettiği cereyanın tarafgirlik damarı ile sâlih ve büyük bir âlimin onun fikrine muhalif olmasından tefsik derecesinde tahkir edip ve cereyanına ve kendi fikrine muvafik meşhur ve mütecaviz bir münafığı gayet medhü sena etti. Ben de bütün ruhumla ürktüm."²⁰

Ali Ferşadoğlu bu cümleleri şöyle değerlendirmiştir:

"Burada, "Şeytanlaşmış siyasetten Allah'a sığındığı muhakkaktır. Çünkü, sair yerlerde siyasetin prensip ve düsturlarını etraflıca izah ettiği gibi,

*Bediüzzaman'ın
siyasetten
uzaklaştığı Yeni
Said döneminde
siyasetten
tecerrüdünün
bir sebebi de
yeni rejimin
dine taraftar
olmamasıdır.*

Bediüzzaman her dönemde, her meselede olduğu siyasi meselelere de ihlasla yönelmiştir. Onun siyasetle ilgilenmediği zamanlardaki ihlası da siyasi gelişmelerle ilgilenmediği zamanlardaki ihlası da yüksektir.

siyasetçilere de yol göstermiştir. Zaten bu hareketler de siyaset yapmak değil, ilmi ve fikri istikamet vermektir."²¹

Bediüzzaman her dönemde, her meselede olduğu siyasi meselelere de ihlasla yönelmiştir. Onun siyasetle ilgilenmediği zamanlardaki ihlası da siyasi gelişmelerle ilgilenmediği zamanlardaki ihlası da yüksektir. Onun siyasetle meşgul olduğu Eski Said döneminden meşgul olmadığı Yeni Said dönemine geçişinin sebebini, onun ihlasındaki artışa bağlamak hatadır. Bediüzzaman'ı her dönemde harekete geçiren ihlas, yani işlerini Allah için yapmasıdır. Siyaseti terk etmesinin sebebi ise bir ihlas değişimi değil, siyasetin dinsizce ve Batı uygulamalarıyla teşhizi ve siyasette menfaat uğruna ulvi değerlerin terk edilmesidir.

Üstad Bediüzzaman'ın "Bu alâkasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi: Mesleğimizin esas olan "ihlas" bizi men'ediyor." demesi, onun Eski Said dönemindeki siyaset gelişmelerini takip ettiği zamanlardaki halis niyetinin, Yeni Said döneminde de aynı şekilde devam ettiğini gösterir. Değişen Üstad'ın ihlası değil, o zamanki siyasetin değişmesi ve siyasetteki amacın din değil menfaat olmasıdır.

Bediüzzaman her devirde siyasete yön vermiştir. Onun siyaset meselelerinden uzak duruşu dahi vatandaşlara ve siyasilere oldukça önemli mesajlar barındırmaktadır. Bediüzzaman, birilerinin zorlamasıyla siyasetten uzak kalmış değildir. Aksine ona dünyevi menfaatler ve siyasi makamlar teklif edilmesine rağmen Bediüzzaman, bunları reddederek sırf iman hizmetine yönelmeyi tercih etmiştir.

Mustafa Akyol Bediüzzaman'ın siyasi alandan çekilmesinin şöyle yorumlamıştır:

"Bediüzzaman, ceberrut Tek Parti rejiminin ağır saldırısı karşısında mecburen sivil alana çekilmiş, popüler tabirle "takiyye" yapmış olabilir mi?"

"Bence hayır. Çünkü Risale-i Nur külliyyatına baktığımızda, Bediüzzaman'ın devlet gücünden konjonktürel değil ilkesel sebeplerle istişna ettiğini görüyoruz."²²

5. Sivil Bir Din Hizmeti Nasıl Olmalı?

Sivilleşmeden sonra sivil oluşumları da tanımlamak gerekirse, bir oluşum eğer toplumun ıslahına çalışıyor ve devletin politikalarına âlet olmadan hareket ediyorsa o oluşum sivil bir oluşumdur. Sivil oluşumlar özelliklerinden biri ön planda fazla gözükmemeleridir. Meseleleri devletle iç içe olup öne çıkmak değildir. Topluma fayda sağlamak için devletle iş birliğine girmeye mecbur değildirler. Onlar alttan alta halkı iyiliğe yaklaştırmaya, kötülükten uzaklaştırmaya uğraşırlar. Kendi imkânlarıyla yaptıkları bu hizmet yavaş yavaş topluma yayılım gösterir.

Sivil yapıdaki din hizmetlerinde de aynı özellikler söz konusudur. Bediüzzaman Hazretleri, kendi hizmet metodundan bahsederken 'sırran tenevveret' özelliği taşıdığını söyler.²³ Yani 'gizliden gizliye nurlandırmak'. Sivil din hizmetlerinin bir başka özelliği de muarızların itirazlarını dinlemeyip

mukabele etmemek ve şiddete başvurarak kendini haklı çıkarmamaktır. Önemli bir başka özellikleri de din hizmetlerinin tevekkül düsturuna dayanmasıdır. Bu hizmetler yapıldıktan sonra neticesi Allah'a bırakılır.

Sivil din hizmetlerinde devletten herhangi bir menfaat de beklenilmez. Üstad Bediüzzaman bu konuda şöyle der:

"Hizmet-i diniyenin mukabilinde dünyada bir şey istenilmemeli ki, ihlas kaçmasın. Çendan hakları var ki, ümmet onların maişetlerini temin etsin. Hem zekâta da müstehaktırlar. Fakat bu istenilmez, belki verilir. Verildiği vakitte, hizmetimin ücretidir denilmez."²⁴

Prof. Dr. Hayrettin Karaman da bu meseleyle ilgili olarak okuyucularına şu cümleleri sunmuştur:

"Senin verdiğin veya teklif ettiğin ücret ve menfaat nedir ki, ben onu, Allah rızasına (ve O'nun bana lufedeceği karşılığa) değişeyim" diyenler ve diyebilenlerdir ki, bu yüce dini, göz açıp yumuncaya kadar kıtalara taşıdılar. Bu bağlamda peygamberlerin hep tekrarladıkları bir cümleyi hatırlamak gerekiyor: "Ben sizden hiçbir ücret ve menfaat istemem, benim ücretimi verecek olan Allah'tır".²⁵

Bediüzzaman Hazretleri'nin sivil hizmeti ve bundaki muvaffâkıyetinin bir sırrı da İslâmîyet'in üç esası olan iman-hayat-şeriat meselesine yaklaşımını olmuştur. Ve onun 'sivil' bir din hizmetinde bulunmasında bu yaklaşımı önemli rol oynamıştır. Bir talebelerine yazdığı bir mektubunda şöyle der:

"Âlem-i insaniyette ve İslâmîyette üç muazzam mes'ele olan iman ve şeriat ve hayattır. İçlerinde en muazzamı iman hakikatları olduğundan bu hakâik-i imaniye-i Kur'aniye başka cereyanlara, başka kuvvetlere tâbi' ve âlet edilmemek ve elmas gibi o Kur'an'ın hakikatları, dini dünyaya satan veya âlet eden adamların nazarında cam parçalarına indirmemek ve en kudsî ve en büyük vazife olan imanı kurtarmak hizmetini tam yerine getirmek için, Risale-i Nur'un has ve sadık talebeleri, gayet şiddet ve nefretle siyasetten kaçıyorlar."²⁶

Bediüzzaman, iman meselesini, hayat denilen İslâm'ın hayat-ı içtimâiyede yaşanması ve Şeriat denilen Kur'an hükümlerinin uygulanmasından daha muazzam görmüştür. Çünkü iman bir temeldir. Hayat ve Şeriat ise temelin üzerine kurulan binadır. Temelin sağlam atılmasına daha çok önem veren Bediüzzaman ve onun eseri Risale-i Nur bu yüzden iman hakikatlerine muhtaç bu zamanı aydınlatacak niteliktedir.

Bediüzzaman eğer iman hakikatlerini öncelenmeseydi ve içtimai hayatın ve siyasi kanunların değişmesini ilk vazife olarak görseydi, elbette sivil kalamayacak ve mecburen din hizmeti için ya hükümetle iş birliği yapacak ya da yeni bir siyasi oluşum ile sahaya çıkacaktı ki önceki başlıklarda zararlarını zikrettiğimiz bu anlayışları tamamen reddetmiş ve sivil kalarak iman temelleri için çalışmalar yapmıştır. Ve bu yöntemiyle Bediüzzaman, dinsiz ve anarşist fikirlerin ülkede yayıldığı en ağır dönemlerde, iman

"Hizmet-i diniyenin mukabilinde dünyada bir şey istenilmemeli ki, ihlas kaçmasın. Çendan hakları var ki, ümmet onların maişetlerini temin etsin. Hem zekâta da müstehaktırlar. Fakat bu istenilmez, belki verilir. Verildiği vakitte, hizmetimin ücretidir denilmez."

Din hizmetindeki önemli bir unsur da toplumu birbirine bağlayan bağları kuvvetlendirmektir.

hakikatlerinin güzellikleriyle toplumun bozulmasını engellemiş ve din hizmetinde önemli görevleri üstlenmiştir.

Atilla Yargıcı konuyla ilgili olarak şöyle demiştir:

"İnancı olmayan veya zayıf olan kimselere, ahkâmın güzelliklerinden, evrenselliğinden bahsetmek bir tebliğ hatasıdır ve Kur'ânî değildir. Hele de içinde bulunulan şartlar göz önüne alınmaksızın tepeden inmece bir anlayışla siyasi iktidara talip olup insanların himmetlerini o yöne kaydırmak, toplumu sloganlarla oyalamaktan ve başlarını taşa vurmalarına sebep olmaktan başka bir işe yaramayacaktır. İslâm da toplum da bir ağaç gibidir. Ağacın kökleri çürürken, onun dallarını ilaçlamanın ağaca bir faydasının olduğunu söylemek akılla bağdaşmaz.

Peygamberimizin Mekke'deki tebliğine—zaten onun başa geçmesinden korkan, endişe eden Mekke eşrafına karşı "Ben sizin idareciniz olmayaya tâlibim" diyerek başlasaydı, herhalde mesajlarını almakta çok daha fazla zorlanırlardı. Zaten amaç şirke bulaşmış insanları şeklen yönetmek değil, onların kalplerini fethetmektir."²⁷

Din hizmetindeki önemli bir unsur da toplumu birbirine bağlayan bağları kuvvetlendirmektir. Elbette farklı meşrepleri ve fikir akımlarını barındıran bir toplumda bu farklılıkları değil, daha ulvî ve kuvvetli olan bağları öne çıkarmak önemli bir din hizmeti olacaktır. Tek vücut bir toplum, dinsizlik cereyanlarına karşı daha güçlü olacak ve böylelikle dalalet ehlinin şahs-ı manevisine karşı Müslümanların da bir şahs-ı manevi oluşturmasını sağlayacak ve mukâvemet gücünü artıracaktır.

Bediüzzaman İhlas Risalesi'nde içtimai hayattaki ulvi rabitaların zedelememesi ve kuvvet bulması için dokuz altın kurala dikkat çekmektedir:

1) Müsbet hareket etmektir ki, yani, kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmek. Başka mesleklerin adaveti (düşmanlığı) ve başkalarının tenkîsi (aşağılaması), onun fikrine ve ilmine müdahale etmesin, onlarla meşgul olmasın.

2) Belki, daire-i İslâmîyet içinde, hangi meşrepte olursa olsun, medar-ı muhabbet ve uhuvvet ve ittifak olacak çok rabîta-i vahdet bulunduğunu düşünüp ittifak ederek.

3) Ve haklı her meslek sahibinin, başkasının mesleğine ilişmemek cihetinde hakkı ise: "Mesleğim haktır," yahut "daha güzeldir" diyebilir. Yoksa başkasının mesleğinin haksızlığını veya çirkinliğini ima eden "Hak yalnız benim mesleğimdir" veyahut "Güzel benim meşrebimdir" diyemez olan inşaf düsturunu rehber etmek.

4) Ve ehl-i hakla ittifak, tevfik-ı İlahînin (din hizmetindeki muvaffakiyet) bir sebebi ve diyanetteki izzetin bir medarı olduğunu düşünmekle.

5) Hem ehl-i dalalet ve haksızlık, tesanüd sebebiyle, cemaat suretindeki kuvvetli bir şahs-ı manevinin dehâsıyla hücumu zamanında, o şahs-ı maneviye karşı, en kuvvetli ferdi olan mukavemetin mağlup düştüğünü anlayıp,

ehl-i hak tarafındaki ittifak ile bir şahs-ı manevi çıkarıp, o müthiş şahs-ı manevi-i dalalete karşı hakkaniyeti muhafaza ettirmek.

6,7,8,9) Ve hakkı, batılın savletinden kurtarmak için", "nefsini ve enaniyetini" ve "yanlış düşündüğü izzetini" ve "ehemmiyetsiz rekabetkarane hissiyatını terk etmekle" ihlası kazanır, vazifesini hakkıyla ifa eder."²⁸

6. Risale-i Nur'un Hizmet Anlayışı ve Diğer Meşreplerden Farkları

Risale-i Nur metodunda öncelik imanı taklitten tahkike çıkarmak ve kuvvetlendirmektir. Bu önceliği de imani meseleleri ispat ederek tüm şüphelerden arındırmayı gaye edinerek yapmaktadır. Hatta Bediüzzaman, eserlerinde İslâm'a düşman olanların itirazlarını dahi zikretmeyerek, o fikirlerin okuyucularında şüphe uyandırmasına izin vermez.

Risale-i Nur dünyadan ziyade ahiret hayatını önclemiştir. Birinci planda olup ahiret hayatını nurlandıracak olan iman hakikatleri, elbette dünyaya da ikinci planda olmak üzere faydalar sağlayacaktır. Risale-i Nur hakikatlerinin vatana en önemli faydası anarşiliğe set çekmesidir ve kaos ortamlarından toplumu koruyarak refah düzeyini artırmasıdır. Bununla ilgili olarak Bediüzzaman şöyle der:

"Biz Risale-i Nur'la bu memleketin ve istikbâlinin en büyük iki tehlikesini def etmeye çalışıyoruz... Birinci Tehlike: Bu memlekette, hariçten kuvvetli bir surette girmeye çalışan anarşiliğe karşı set çekmek. İkincisi: Üç yüz elli milyon Müslümanlar'ın nefretlerini kardeşliğe çevirmekle, bu memleketin en büyük nokta-i istinadını temin etmektir."²⁹

Bediüzzaman her zaman toplumu kucaklayıcı yaklaşımlarda bulunmuştur. Kimseyi ayırt etmeden iman hizmetini herkese ulaştırmıştır. Hatta "Benim idamıma hükmeden adamlar, beni işkenceli tazib edenler, Risale-i Nur ile imanlarını kurtarsalar, şahid olunuz ki ben onları helâl ediyorum."³⁰ diyerek bu anlayışında zirve bir davranış sergilemiştir.

Çünkü dinsizlik cereyanları toplumda yer almaya çalışırken o, kimseyi o cereyanlara kaptırmak istememiş ve her kesimi İslâm dairesinde tutmak istemiştir. Bediüzzaman Risale-i Nur mesleğini tanımlarken dost, kardeş ve talebe dairelerinden bahseder. Dost ve kardeş daireleri ile Risale-i Nur dairesini geniş tutarak umumu bir bütün halinde tutmaya çalışan bir yaklaşım içerisinde olmuştur.

Mustafa Akyol bir başka köşe yazısında Bediüzzaman hakkında, "Benim büyük saygı duyduğum şahsiyetlerden biridir. Hiçbir zaman "Nur talebesi" olmadıysam da onun büyük eseri olan Risale-i Nur'dan çok istifade ettim. Dahası "Üstad"ın samimiyetine ve davasında gösterdiği azim ve cesarete de hep hayran oldum" diyerek, Bediüzzaman'ın herkesi kucaklayan tavrından istifade etmiş ve davasında samimi oluşuna hayran kaldığını ifade etmiştir.³¹

Ömer Faruk Uysal Risale-i Nur'da cemaat kavramı hakkında konuyla ilgili olarak şunları saptamış:

Bediüzzaman her zaman toplumu kucaklayıcı yaklaşımlarda bulunmuştur. Kimseyi ayırt etmeden iman hizmetini herkese ulaştırmıştır.

*Bediüzzaman,
İslâm'ın en küçük
meselesinde dahi
taviz vermeyen
bir anlayışla, her
tür türlü sıkıntıya
katlanmaya
razı bir şekilde
iman hizmetini
yapmıştır.*

"Risale-i Nur'da 'Nur Cemaati' veya 'Risale-i Nur Cemaati' diye bir tabire biz rastlayamadık. Halbuki 'Risale-i Nur dairesindeki şakirtler', 'Risale-i Nur'un Şahs-ı Manevisi', 'Nur Talebeleri', 'Risale-i Nur Şakirtleri', 'Risale-i Nur Mesleği', 'Risale-i Nur Hizmeti' gibi tabirler sıkça kullanılmıştır. 'Nur Cemaati' tabiri kullanılmadığı halde, 'İslâm Cemaati' tabiri kullanılmıştır: "Umum ehl-i iman dahil oldukları ve üç yüz milyondan ziyade efradı bulunan bir mukaddes Cemaat-i İslâmîyeden başka mabeynimizde medar-ı bahs olmadığını..."³²

Bediüzzaman'ın ve Risale-i Nur metodunun özelliklerinden biri de her zaman net olmasıdır. Bediüzzaman, İslâm'ın en küçük meselesinde dahi taviz vermeyen bir anlayışla, her türlü sıkıntıya katlanmaya razı bir şekilde iman hizmetini yapmıştır. Sadece dünyevi menfaat için taviz vermek değil, uhrevi menfaatlara karşı da ihlasını korumuştur.³³

Bediüzzaman iman mesleğinde her zaman ikna yöntemini kullanmıştır. Hiçbir zaman zorlayıcı bir tutumun içine girmemiş ve şiddet içeren tutumlara dahil olmadığı gibi topluma da bunu her zaman tavsiye etmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri tebliğ vazifesini yaparken üslubuna çok ehemmiyet vermiştir. İnsan ruhunda işlenmek üzere sarf ettiği hakikatleri zamanın ve toplumun gerektirdiği şekilde insanlara aktarmıştır. Ahmet Dursun bu meseleyi şöyle açıklamıştır:

"Hz. Peygamber'in (asm) en büyük mucizesi belagat sahasındaydı. "Mukteza-i hale uygun söz söyleme" sanatı olan belagat o günlerin en tesirli tebliğ aracı olarak karşımıza çıkıyordu..."³⁴

Ve Bediüzzaman'ın da bir alim olarak Peygamberimiz'in (asm) bir vârisi olduğu cihetle aynı meslekten gittiği aynı makalede şöyle ifade edilmiştir:

"Said Nursi'nin "Medenilere galebe çalmak ikna ile, icbâr ile değildir." diyerek ortaya koyduğu esasta ciddi fikirlerin mehaz bulunduğu ve tartışıldığı, ikna için gerekli olan fikir ve söz ustalığının adı olan edebiyat dünyasının vazgeçemediği prensipler arasında değerlendirilebilir."³⁵

Ayrıca Risale-i Nur hizmetlerinde Kur'an'ın emrettiği istişare esastır. Yapılacak hizmetler istişare ile yapılır. Muvaffakiyetli bir hizmet olmasının bir önemli sebebi de budur. Bediüzzaman'ın yetiştirdiği, onun talebesi olan Zübeyir Gündüzalp de Üstad'ının hizmetini, onun vefatından sonra bir meşveret sistemi oluşturarak devam ettirmiştir. Ve her hizmetini Nur talebeleriyle istişare ederek yapmış ve yaptırmıştır.

Risale-i Nur'da nazarlar şahsa değil, hakikatleredir. Haliliye mesleği denen, dostluk mesleğiyle bilgi aktarımı vardır. Peder ile evlat, şeyh ile mürid arasındaki iletişim gibi değil, karşındakinin ruh halini kendinde hissederek yaklaşmak vardır.

Bediüzzaman, "Zaman tarikat zamanı değil, hakikat zamanıdır"³⁶ derken de tarikatlerin hak meslek olmadığını değil, tarikatlerin eskiden önemli hizmetler gördüğünü ancak şimdi iman esaslarına hücum olduğu için tarikat sisteminin yürüyemeyeceğini ifade etmiştir:

"Risale-i Nur'a hizmet imanı kurtarıyor. Tarikat ve şeyhlik ise velayet mertebeleri kazandırıyor. Bir adamın imanını kurtarmak ise, on mü'mini velayet derecesine çıkarmaktan daha mühim ve daha sevaplıdır."³⁷

Risale-i Nur'un bir metodu da günahların zararlarını dünyada göstermekle vicdan vasıtasıyla kalplerde bir 'yasakçı' barındırmasıdır. Ancak Risale-i Nur harici mesleklerle din hizmetini yürüten anlayışlar ise insanları günahlardan uzak tutmak için, günahların İslâm'da haram oluşunu ve günahlara mukabil Kur'an'ın şiddetli cezalarını sadece nazara vermektedirler. Risale-i Nur'un yöntemi insanların haramlardan uzak kalmaya kendilerini vicdan unsuru nedeniyle mecbur bilmelerini sağlayacağından daha etkilidir ve daha kalıcıdır. Vicdan yasakçısıyla dünyevi elemeleri çekmemek için haramlardan uzak duracak olan insanlar, imanın inkişafıyla da ahiretteki cezaları göz önünde bulunduracaklardır ve iman hakikatleri inkişaf ettikçe Şeriat, yani Kur'an'ın hükümleri, insanların samimi bir teslimiyet göstermeleri ile kendiliğinden hâkim olacaktır.

Sonuç

İslâm'a hizmet gibi yüce bir gaye içerisinde olan her kesim eğer bu gayelerinde muvaffak olmak istiyorlarsa, bir önceki asırda İslâm'a en güzel şekilde hizmet etmiş ve eserleriyle bu asrı da aydınlatmış olan Bediüzzaman Hazretleri'nin metotlarından istifade etmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte dine hizmet amacıyla iktidarı ele geçirme yolunu kullananların, bu anlayışın beraberinde getirdiği menfi tablonun sadece Türkiye'de değil dünyada gözlemlenmiş olması başarısızlıklarını bize gösteriyor. Ve sivil oluşumların İslâm'a olan faydalarını da yine tarih bize Bediüzzaman Hazretleri ile göstermiştir. Bediüzzaman Hazretlerinin dine hizmetteki sivillik özelliği, hiçbir siyasi menfaat amacı olmaması ve fiillerinde sırf Allah rızasını esas alması onun muvaffak olmasında önem teşkil etmiştir. Birçok rejim dönemini görmüş ve yaşamış biri olarak Bediüzzaman Hazretleri, bu dönemlerin her birinde dine en uygun şekilde hizmet etmiş ve topluma o dönemde olduğu gibi eserleriyle bu dönemde de faydalı olmuştur. Onun İslâm'a hizmet anlayışı devlet odaklı değil toplum odaklı olduğu için, toplumda İslâm adına olumlu değişimler meydana gelmiştir.

Devirlere göre siyasi gelişmeleri de yakından takip etmiş olan Bediüzzaman, dinsiz yaşayışı topluma yaymaya çalışan bir rejimin siyasetinin hüküm sürdüğü bir zamanda siyasetle hizmet yapılamayacağını görmüş ve siyasetten uzak durarak bu tavrıyla da bizlere örnek olmuştur. Bunun dışında, siyaset yolunun din hizmetinde kullanılabilirdiği devirlerde siyaseti dine hizmetkar etmeye çalışmış, bizzat siyasetçi vaziyetine girmeden siyasiler içerisinde sivil kalmayı başarabilmiş ve siyasilere müspet ve yapıcı fikirlerini anlatarak halkı temsil etmeleri gerektiğini onlara bildirmiştir. Bediüzzaman'ın bir siyasetçi gibi değil, halkın içinden olarak, halk gibi sivil hareket ederek hizmetini sürdürmüş olması, onun toplumda sözü dinlenilir biri olmasını sağladığı gibi siyasette de fikirlerinden istifade edilen biri olmasını sağlamıştır.

*Risale-i Nur'un
bir metodu da
günahların
zararlarını
dünyada
göstermekle
vicdan vasıtasıyla
kalplerde
bir 'yasakçı'
barındırmasıdır.*

*Bediüzzaman,
İslâmîyet'in üç
temel unsuru
olan imanı, diğer
iki unsuru olan
hayat ve şeriattan
daha muazzam
görmüştür.*

Bediüzzaman, İslâmîyet'in üç temel unsuru olan imanı, diğer iki unsuru olan hayat ve şeriattan daha muazzam görmüştür. İmanı diğer unsurlar için bir temel olarak gördüğü için kalplerde ve zihinlerde imani inkılaplar yapmış ve İslâmîyet'e hizmette önemli roller üstlenmiştir. Onun bu yöntemi sadece ahiret hayatına fayda sağlamayıp, dinsiz ve anarşist fikirlerin ülkede karışıklık çıkarmasını önlemiş ve toplumu ıslah vazifesini de görev edinmiştir. Bediüzzaman her dönemde toplumu birbirine bağlayan kardeşlik bağlarını güçlü tutmaya çalışmış ve bütünleştirici anlayışta zirve bir davranış sergilemiştir. Karşısındaki dinsizlik cereyanlarına en iyi bu şekilde mukavemet edileceğini görmüştür.

Bediüzzaman ve onun Kur'an'dan öğrendiği Risale-i Nur metodu her zaman net tavırlar sergilemiştir. O, imanın verdiği cesaretle İslâm'ın hiçbir meselesinde taviz vermemiş ve ihlas ve tevekkül ile dayandığı Rab'binin ona verdiği kuvvetle her türlü sıkıntıya katlanmaya razı bir biçimde iman hizmetini başarıyla yapmıştır. Elbette böyle bir şahsiyetten biz de faydalanacağız, tüm İslâm alemi de faydalanacaktır.

Dipnotlar:

1. Turner, Colin, Bir İman İnkılabı Olarak Risale-i Nur, Köprü Dergisi, Sayı: 63.
2. Nursi, Bediüzzaman Said, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Ocak-2017, s. 46.
3. Nursi, Bediüzzaman Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 237.
4. Tin Suresi, 5.
5. Nursi, Bediüzzaman Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 238.
6. Turner, Colin, Bir İman İnkılabı Olarak Risale-i Nur, Köprü Dergisi, Sayı: 63
7. Karaman, Hayrettin, İslâm Birliği ve Sivil Toplum, 02.03.2017 tarihli Yeni Şafak Gazetesi.
8. Çakır, Ruşen, Köprü Dergisi, Sayı: 63.
9. Akyol, Mustafa, Nur ve Topuz, 07.04.14 tarihli Star Gazetesi.
10. Ölmez, Adem, Cemaat-Devlet İlişkisinde Çatışma Olgusu ve Sivil İtaatsizlik, Köprü Sayı: 63.
11. Nursi, B. Said, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İst. Ocak-2017, s. 275.
12. Nursi, B. Said, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İst. Şubat-2017, s. 251.
13. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 67.

14. Turner, Colin, Bir İman İnkılabı Olarak Risale-i Nur, Köprü Dergisi, Sayı: 63.

15. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 492.

16. Nursi, Bediüzzaman Said, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Ocak-2017, s. 78.

17. Çakır, Ruşen, Köprü Dergisi, Sayı: 63.

18. Battal, Ahmet, Özerk Diyanet İşleri Başkanlığı, 30.04.2020 tarihli Yeni Asya Gazetesi.

19. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 67.

20. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 312.

21. Ferşadoğlu, Ali, Köprü Dergisi, Sayı: 63.

22. Akyol, Mustafa, Nur ve Topuz, 07.04.14 tarihli Star Gazetesi.

23. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 248.

24. Nursi, B. Said, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İst. Ocak-2017, s. 262.

25. Karaman, Hayrettin, Menfaat Beklemeden Din Hizmeti, 17.04.14 tarihli Yeni Şafak Gazetesi.

26. Nursi, B. Said, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İst. Ocak-2017, s. 152.

27. Yargıcı, Atilla, Kur'ani Tebliğ Metodu, Köprü Dergisi, Sayı: 63.

28. Nursi, B. Said, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İst. Ocak-2017, s. 264.

29. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 156.

30. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 312.

31. Nursi, B. Said, Mektubat, 26. Mektup, 4. Mebhas, 10. Mesele.

32. Akyol, Mustafa, Bediüzzaman'dan Bilgelikler, 25.03.2010 tarihli Star Gazetesi.

33. Uysal, Ömer Faruk, Hizmet Metodu Olarak Cemaat ve Cemiyet, Köprü Sayı: 63.

34. Nursi, B. Said, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İst. Şubat-2017, s. 644-645.

35. Dursun, Ahmet, Tebliğ ve Edebiyat, Köprü Sayı: 63.

36. Nursi, B. Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul Kasım-2016, s. 57.

37. Nursi, B. Said, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İst. Şubat-2017, s. 303.